

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Landskapslag om Ålands utrednings- och statistikbyrå

1992-93

nr 5

Fr nr 8

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen föreslår att en ny myndighet kallad Ålands utrednings- och statistikbyrå inrättas för att handha statistikväsendet i landskapet och bedriva utredningsverksamhet framför allt inom det samhällsekonomiska området. Byrån skulle överta ekonomiska sekretariatets uppgifter och personal. Av förslaget följer vissa närmast tekniska ändringsförslag i landskapslagen om fysisk och ekonomisk planering.

Utskottets förslag

Utskottet tillstyrker i huvudsak landskapsstyrelsens förslag med några mindre ändringar som närmast avser bestämmelserna om direktionens sammansättning och uppgifter.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Allmän motivering

Enligt den nya självstyrelselagen har landskapet behörigheten i fråga om statistik om förhållandena i landskapet. Dessutom skall insamlande av statistiska uppgifter om Åland för rikets behov ske i samarbete med respektive myndigheter i landskapet. Bestämmelsen innebär att statistikarbetet i landskapet kräver ökade resurser och en reglerad förvaltning. Utskottet har inhämtat att statistikhanteringen kommer att regleras i en särskild landskapslag som är under utarbetande.

Utskottet konstaterar att inriktningen av ekonomiska sekretariatets verksamhet under årens lopp förskjutits från ekonomisk planering med särskild inriktning på den s.k. utvecklingslagstiftningen till dels mera allmänt inriktad ekonomisk-politisk utredningsverksamhet, dels insamlande och bearbetande av statistik. Denna utveckling är en följd av flera olika faktorer, såsom en förändrad syn på planeringens roll i samhället, ett ökat behov av utredningsmaterial och analyser inom olika områden samt den inom ekonomiska sekretariatets ram redan tidigare påbörjade statistikhanteringen.

Utskottet finner förslaget till landskapslag om Ålands utrednings- och statistikbyrå behövligt och ändamålsenligt och tillstyrker därför förslaget med några mindre ändringsförslag. Utskottet tillstyrker också ändringarna i landskapslagen om fysisk och ekonomisk planering vilka är av teknisk natur och följer av att ekonomiska rådet och

ekonomiska sekretariatet upphör. De mera genomgripande förslag till ändring av planlagstiftningen, som landstinget tidigare efterlyst, kommer enligt framställningens motiveringar och enligt vad utskottet i övrigt erfarit att ytterligare beredas och därefter överlämnas till landstinget.

Detaljmotivering

Landskapslag om Ålands utrednings- och statistikbyrå

Rubriken och 1 §: Utskottet föreslår att de båda lederna i byråns namn byter plats eftersom uppgiften att verka som statistikmyndighet kommer att vara en i lag reglerad uppgift. Utredningsverksamheten kommer likaså att vara betydelsefull men är i högre grad beroende av efterfrågan och resurser.

2 §: Med tanke på kontakterna till landskapsstyrelsens kollegium anser utskottet det ändamålsenligt att direktionens ordförande är en av landskapsstyrelsens medlemmar. Härutöver bör landskapsstyrelsen enligt utskottets åsikt inte vara bunden av några speciella bestämmelser om hur de de övriga högst sex medlemmarna skall utses. Direktionen skall dock primärt vara ett organ som består av sakkunniga och företrädare för organisationer och myndigheter som efterfrågar byråns tjänster eller i övrigt samarbetar med den.

Utskottet anser det inte vara motiverat att särskilt stadga om att personalen vid byrån skall utse en av medlemmarna i direktionen. Byråns storlek kommer inte att vara av den omfattningen att personalpolitiska skäl förutsätter detta. Vidare kommer byråns chef att delta i direktionens arbete som föredragande. En personalrepresentant kan dessutom relativt ofta bli jävig enligt bestämmelserna i lagens 3 § 4 mom.

4 §: Utskottet föreslår att bestämmelserna om direktionens uppgifter omformas något. Enligt landskapsstyrelsens förslag beslutar direktionen bl.a. om målen för servicen och övrig verksamhet med beaktande av de målsättningar som har överenskommit med landskapsstyrelsen. Utskottet finner formuleringen oklar och föreslår i stället att landskapsstyrelsen på förslag av direktionen uppställer de allmänna mål som byrån skall följa i sin verksamhet. På direktionen ankommer sedan att närmare besluta om bl.a. inriktningen av servicen och byråns övriga verksamhet.

7 §: Utskottets förslag är av förtydligande karaktär och innebär inte ändringar i sak.

Landskapslag angående ändring av landskapslagen om fysisk och ekonomisk planering

1 §: 2 mom. föreslås förtydligat i enlighet med gällande lag.

6 §: Utskottet tillstyrker efter omröstning (3-2) landskapsstyrelsens förslag. Beslutet har biträttats av viceordföranden Sundback samt medlemmarna Christer Jansson och Sirén.

ÄRENDETS BEHANDLING

Landstinget har den 7 december 1992 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört lantrådet Ragnar Erlandsson, planeringschefen Bjarne Lindström, ordföranden i kommunala samarbetsnämndens arbetsutskott, diplomingenjören Sven-Olof Lindfors, ordföranden i Ålands arbetsgivareförening r.f. Erik Sundblom samt ombudsmannen Kurt Gustafsson från FFC:s distriktskontor.

Till betänkandet har fogats en gemensam reservation av ordföranden Sune Eriksson och ersättaren Sjöstrand samt en reservation av ledamoten Sirén.

I ärendets avgörande behandling har deltagit ordföranden Sune Eriksson, viceordföranden Sundback, ledamöterna Christer Jansson och Sirén samt ersättaren Sjöstrand.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att lagtinget måtte anta de i framställningen ingående lagförslagen med följande ändringar:

1)

LANDSKAPSLAG **om Ålands statistik- och utredningsbyrå**

(Ingressen lika som i framställningen).

1 §

Ålands statistik- och utredningsbyrå har till uppgift att verka som statistikmyndighet i landskapet samt att bedriva utredningsverksamhet.

(2 mom. lika som i framställningen).

2 §

Direktionen har minst fem och högst sju medlemmar. *(Uteslutning)*. Landskapssty-

relsen utser (*uteslutning*) medlemmarna (*uteslutning*) för högst fyra år samt utser en av medlemmarna i landskapsstyrelsen till ordförande. Direktionen utser en vice ordförande inom sig.

(2 och 3 mom. lika som i framställningen)

3 §

Direktionen är beslutför då (*uteslutning*) ordföranden eller vice ordföranden och tre andra medlemmar är närvarande.

Som direktionens beslut gäller den åsikt som majoriteten har omfattat. Om rösterna faller lika gäller den åsikt som (*uteslutning*) ordföranden eller vice ordföranden omfattar.

(3 och 4 mom. lika som i framställningen)

4 §

På förslag av direktionen uppställer landskapsstyrelsen målen för byråns verksamhet. Direktionen leder och övervakar byråns verksamhet samt beslutar

1) om byråns allmänna verksamhetslinjer samt om inriktningen av servicen och den övriga verksamheten (*uteslutning*),

2) om byråns budgetförslag och verksamhetsplan,

3) om vilka prestationer som är avgiftsbelagda och storleken på avgifterna,

4) om arbetsordning för byrån samt

5) om andra ärenden som är (*uteslutning*) av principiell betydelse för byrån.

5 och 6 §§

(Lika som i framställningen).

7 §

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1993.

De tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns vid ekonomiska sekretariatet överförs (*uteslutning*) till byrån. Innehavarna av tjänsterna överflyttas, om de samtycker, till motsvarande uppgifter vid byrån samt bibehåller sina förmåner och har samma skyldigheter som i sina tidigare anställningsförhållanden.

(3 mom. lika som i framställningen).

2) LANDSKAPSLAG angående ändring av landskapslagen om fysisk och ekonomisk planering

(Ingressen lika som i framställningen).

(Lagens rubrik lika som i framställningen).

1 §

(1 mom. lika som i framställningen).

För att biträda landskapsstyrelsen i ärenden rörande den fysiska planeringen tillsätts ett planeringsråd.

6, 15, 16, 17, 19 och 24 §§

(Lika som i framställningen).

25 §

I 20 § nämnda tjänstemän utnämns av landskapsstyrelsen *sedan planeringsrådet hörts*.

26 §

(Lika som i framställningen).

Denna lag träder i kraft *den 1 juni 1993*.

Mariehamn den 5 januari 1993

På laguskottets vägnar:

Ordförande

Sune Eriksson

Sekreterare

Lars Ingmar Johansson

Reservation.

I motiveruigen till lagen om fysisk planering skriver landskapsstyrelsen "Avsikten med förslaget till ändring av Landskapslagen om fysisk och ekonomisk planering är uteslutande att upphäva och ändra bestämmelser i lagen så att intet om ekonomisk planering återstår".

Trots detta har landskapsstyrelsen gjort en materiell ändring i lagtexten som innebär att planen om planeringsrådets verksamhet inte längre är obligatorisk.

Allt tyder dock på att planeringsrådets verksamhet skall fortsätta i någon form men tydligen helt planlöst.

Till den del kommunerna på något sätt berörs av planeringsrådets fortsatta verksamhet undandras de genom lagändringen möjligheten att kunna påverka planeringen.

Därför föreslår vi att 6 paragrafen i landskapslagen om fysisk planering får följande lydelse.

Planeringsrådet skall för ett kalenderår i sänder uppgöra ett detaljerat verksamhetsprogram och ett kostnadsförslag vilka tillställs landskapsstyrelsen och kommunerna. Efter det att kommunerna avgivit utlåtande över kostnadsförslaget och verksamhetsprogrammet beslutar landskapsstyrelsen om godkännande av kostnadsförslaget och fastställer verksamhetsprogrammet. I verksamhetsprogrammet och kostnadsförslaget kan landskapsstyrelsen under kalenderåret godkänna ändringar.

Landskapsstyrelsen skriver i budgeten för år 1993 att planeringsrådet inte skall ha någon verksamhet under budgetåret.

I föreliggande framställning görs en sådan ändring att den övergripande fysiska planeringen görs till ett frivilligt åtagande för planeringsrådet.

Ett planeringsråd finns tillsatt som tydligen bedriver någon form av verksamhet vars syfte är dunkelt.

Situationen med den övergripande fysiska planeringen i landskapet kan således med fog betecknas som kaotisk.

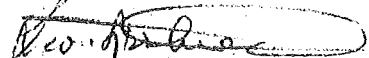
Då vi anser att en övergripande fysisk planering är nödvändig för att säkerställa en mängd samhällsfunktioner och - intressen med alläländskt intresse har vi föreslagit att till betänkandet skulle fogas en kläm med innebörden att lagtinget skulle hemställa hos landskapsstyrelsen om snara konkreta åtgärder i frågan.

Då tillräckligt stöd för förslaget inte erhöles i lagutskottet men då vi anser att frågan är viktig och kräver en snar lösning föreslår vi att följande kläm fogas till betänkandet:

Lagtinget hemställer om att landskapsstyrelsen snarast utreder hur den övergripande fysiska planeringen skall skötas och förverkligas och inkommer med nödiga lagstiftningsförslag inom området.

Mariehamn den 7 januari 1993

Sune Eriksson

Leo Sjöstrand

Reservation

Undertecknad anser att chefen för byrån bör utses för viss tid.

Då landstinget senaste vår antog Landskapslag om Posten på Åland beslöts efter förslag från Stora Utskottet att verkställande direktören bör utses för viss tid. Som motivering angavs: Genom tidsbestämd utnämning betonas direktörens ansvar för affärsverkets resultat.

Samma motiv kan anföras också för byråchefer.

I landskapsstyrelsens handlingsprogram anges bl.a.:

Landskapsstyrelsen avser att utreda ett system med anställning för viss tid för högre tjänstemän inom förvaltningen.

Någon sådan utredning har inte igångsatts och ansågs inte heller behövlig när landstinget beslöt att verkställande direktören för Posten på Åland skulle anställas för viss tid.

Knappast behövs den heller för att vartefter lagstiftningen som berör andra högre tjänstemän blir aktuell införa motsvarande bestämmelser.

Som ytterligare motiv för visstidsanställande kan anföras: Systemet skulle förmodligen skapa större flexibilitet och därmed höja kreativiteten.

Det är inte alltid säkert att samma person kan bibehålla sin aktivitet och kreativitet i 20 - 30 år och utvecklas efter de förändrade krav som utvecklingen ställer.

Ibland kommer folk helt enkelt på fel plats här i livet. Då skulle visstidsanställning ge möjlighet till större flexibilitet och därmed förändring.

Det har visat sig att flera av de allra högsta tjänsterna under långa tider är tillfälligt besatta vilket knappast kan vara till fördel för förvaltningen. Det har t.o.m. visat sig att t.f. anställda chefstjänstemän ansett sig behöva söka reservtjänster

från vilka de omedelbart beviljats tjänstledighet. Om den utvecklingen fortsätter kommer vi snart att ha endast t.f. anställda chefstjänstemän.

Vi har under senare tid sett ett par exempel på kommunal nivå där arbetsgivaren inte enligt domstolarnas lagtolkning kunnat entlediga tjänstemän trots att i ett fall ingen arbetsplats längre existerade. I sådana fall skulle naturligtvis visstidsanställning vara till stor fördel för arbetsgivaren. För tjänstemän som bibehåller och utvecklar sin lämplighet för tjänsten skulle ett visstidsanställande inte innebära någon annan förändring än att söka tjänsten på nytt med några års mellanrum.

I det fall att visstidsanställning skulle innebära att lämpliga sökanden inte skulle anmäla sig skulle löneklassen höjas tills lämpliga sökanden anmälde intresse. På detta sätt skulle också tjänsternas lönenivå automatiskt marknadsanpassas.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås att § 6 får följande lydelse:

Chefen för byrån utnämns av landskapsstyrelsen för viss tid. Vid förhinder för chefen förordnar landskapsstyrelsen en ställföreträdare. Övriga tjänster besätts samt tillfällig personal och personal i arbetsavtalsförhållande anställs av direktionen, om inte detta i arbetsordning har uppdragits åt chefen för byrån.

Inom ramen för upptagna anslag kan byrån med direktionens godkännande anlita sakkunniga och konsulter för vissa uppdrag.

Mariehamn den 5 januari 1993

Max Sirén